

Original Research

Investigating the Relationship between Identity Base and Personality Traits with Moral Education of Second Year Elementary School Students in Delfan City

Mehdi Khazaei, Mehdi Haghigi, Masoumeh Javadi, Fataneh Moradi

Assistant Professor, Department of Educational Sciences, Delfan Education, Noorabad, Iran

ARTICLE INFO

Received: 2021/09/11
Reviewed: 2021/10/02
Revised: 2021/10/18
Accepted: 2021/10/18

Keyword:

Personality Traits
Identity Base
Moral Education

ABSTRACT

The present research has been conducted to investigate the relationship between identity base and personality traits with moral education of second grade elementary school students in Delfan city. To investigate this relationship, a descriptive research design has been used. The research community was preschool students and teachers. In order to investigate the main hypothesis, based on the Kerchs and Morgan formula for a population of 187 people and according to the facilities and some limitations, The tests were carried out on a sample of 120 people. The identity base was measured by the expanded objective test of the identity base - the second revision and each of the subjects was placed in one of the access, suspension, obstruction and dispersion bases. Personality traits were measured by a 16-factor Kettle personality test, and the subjects were placed in two high groups (scoring 8-9-10) and low groups (scoring 1-2-3) in each of the factors. The results of data analysis showed that there is a significant correlation between some personality traits and identity databases with moral education, and people in the high and low groups of personality factors showed a significant difference in the scores of identity databases. In this research, a significant relationship was also found between the identity databases and the variables of birth order, marital status, and educational field of the coaches.

بررسی رابطه پایگاه هویتی و ویژگی های شخصیتی با تربیت اخلاقی دانش آموزان دوره دوم ابتدایی شهرستان دلفان

مهدی خزایی، مهدی حقیقی، معصومه جوادی، فغانه مرادی

استادیار معلم، گروه علوم تربیتی، آموزش و پرورش دلفان، نورآباد، ایران

چکیده

اطلاعات مقاله

پژوهش حاضر به بررسی رابطه پایگاه هویتی و ویژگی های شخصیتی با تربیت اخلاقی دانش آموزان دوره دوم ابتدایی شهرستان دلفان انجام شده است. برای بررسی این رابطه از طرح پژوهشی توصیفی استفاده شده است. جامعه پژوهش، دانش آموزان و مربیان پیش دبستانی بودند. به منظور بررسی فرضیه اصلی، بر اساس فرمول کرجس و مورگان برای جامعه‌ای به حجم ۱۸۷ نفر و با توجه به امکانات و یکسری محدودیت‌ها، آزمونها بر روی نمونه‌ای با حجم ۱۲۰ نفر اجرا شد. پایگاه هویت به وسیله آزمون گسترش یافته عینی پایگاه هویت - تجدید نظر دوم سنجیده شده و هر یک از آزمودنی‌ها در یکی از پایگاههای دستیابی، تعلیق، ممانعت و پراکندگی قرار گرفتند. ویژگی‌های شخصیتی به وسیله آزمون شخصیتی ۱۶ عاملی کتل سنجیده شد و آزمودنی‌ها در هر یک از عوامل کتل در دو گروه بالا (کسب نمرات ۹-۱۰-۸) و گروه پایین (کسب نمرات ۳-۲-۱) قرار گرفتند. نتایج تجزیه و تحلیل داده‌ها نشان داد که همبستگی معناداری بین برخی از ویژگیهای شخصیتی و پایگاههای هویت با تربیت اخلاقی وجود دارد و افراد گروه بالا و پایین عوامل شخصیتی کتل تفاوت معناداری در نمرات پایگاههای هویت نشان دادند. در این تحقیق همچنین بین پایگاههای هویت و متغیرهای ترتیب تولد، وضعیت تاهل و رشته تحصیلی مربیان رابطه معنادار به دست آمد.

دریافت مقاله: ۱۴۰۰/۰۶/۲۵
تاریخ داوری: ۱۴۰۰/۰۷/۲۰
بازنگری مقاله: ۱۴۰۰/۰۷/۳۰
پذیرش مقاله: ۱۴۰۰/۰۸/۱۴

کلید واژگان

ویژگی های شخصیتی
پایگاه هویتی
تربیت اخلاقی

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

مقدمه

یکی از مسائل عمده که نوجوان با آن روبرو می‌شود مساله شکل‌گیری هویت فردی اوست و این بدان معناست که او باید به سوالهایی نظیر «من کیستم؟» و «به کجا می‌روم؟» پاسخ دهد. جستجوی هویت شخص متضمن این است که شخص تشخیص دهد که برای او چه چیزهایی مهم و چه کارهایی ارزشمند است و نیز متضمن تنظیم معیارهایی است که وی بر اساس آنها بتواند رفتار خود و دیگران را هدایت و ارزیابی کند. علاوه بر اینها، این جستجو، تکوین احساس خودشکوفایی و شایستگی را نیز دربرمی‌گیرد.

احساس هویت شخصی در کودکان به تدریج بر پایه همانندسازی‌های گوناگون دوران کودکی تکوین می‌یابد. ارزشها و معیارهای اخلاقی کودکان خردسال تا حدود زیادی همان است که والدین آنها نیز دارند. اصولاً احساس عزت‌نفس در کودکان از نگرش والدینشان نسبت به آنها نشأت می‌گیرد. با ورود به دنیای وسیع‌تر دبیرستان، کودکان به صورت فزاینده‌ای به ارزشهای گروه همسالان خود و همچنین به ارزیابی‌های معلمان و سایر بزرگسالان بیشتر ارجح می‌نهند. نوجوانان از راه جمع‌بندی این ارزشها و ارزیابی‌ها می‌کوشند تصویر یکپارچه‌ای از خود به دست آورند. هر اندازه ارزشهایی که از سوی والدین، معلمان و همسالان ابراز می‌شود همخوانی بیشتری با هم داشته باشند، به همان نسبت کار هویت‌یابی نوجوان آسان‌تر پیش می‌رود (زمینه روانشناسی - هیلگارد).

در این تحقیق رابطه ویژگیهای شخصیتی با هر یک از پایگاههای هویت و تربیت اخلاقی بررسی شده است به این معنی که افراد واقع در پایگاههای هویت مختلف، چه ویژگیهای شخصیتی مشترکی دارند و کدام ویژگیها باعث می‌شود که فرد زودتر به هویت دست یافته و متعهد شود. اهمیت این مساله زمانی روشن می‌شود که به نظریات اریکسون در زمینه هویت‌یابی نوجوان دقت کنیم. به نظر ایشان در دوران کودکی هویت‌یابی مساله‌ای جدی است. فرد در این دوران با مجموعه‌ای از تغییرات روانی، فیزیولوژیکی، جنسی، شناختی و اجتماعی روبرو می‌شود که در هویت‌یابی او نقش مهمی دارند.

در جوامع امروزی با وجود پیچیدگی‌ها و موانعی که بر سر راه رشد روانی - اجتماعی نوجوان شکل گرفته است، باید توجه بیشتری به مسایل و مشکلات نوجوانان داشت. ضرورت این پژوهش از جنبه بالینی نیز مطرح است. از نظر مارسیا، روان‌درمانی بیش از همه حوزه‌ای روانشناختی می‌تواند از رویکرد پایگاه هویت بهره‌بردار و توجه به چگونگی شکل‌گیری هویت مراجع و وضعیت کنونی او در این زمینه، برای درمان بسیار سودمند است و بی‌توجهی به آن می‌تواند نتایج زیانباری در بر داشته باشد.

هدف نهایی و برتر تعلیم و تربیت از نظر اسلام، وصول به مقام قرب الهی و رضوان خداست. بنابراین مبدأ خلقت و هستی انسان خداست و بازگشت انسان نیز به سوی او خواهد بود. برنامه‌های تربیتی و تعلیمی اسلام به گونه‌ای است که اگر به آن عمل شود مسلمان با جانی پاک و وارسته از پلیدی، خدا و حساب رسی و جزا، او را ملاقات خواهد کرد و به خشنودی و رضوان خدا و مقام الهی نایل خواهد آمد. (صادقی ۱۳۸۹ ص ۳۰)

آن چه مسلم است جامعه اسلامی و غیر اسلامی بر این باورند که خانواده مهم‌ترین پیکره تشکیل دهنده جامعه انسانی می‌باشد اگر بر این پیکره‌ی عظیم انسانی که مظهر عشق و عاطفه و انسانیت و اخلاق است، خللی وارد شود به ناچار بر سلامت جامعه و باورهای اعتقادی آنان ضربات جبران‌ناپذیری وارد خواهد شد. دین مبین اسلام نیز مهم‌ترین ارکان تأثیرگذار بر انسان را خانواده می‌داند و در بسیاری از آیات الهی تأکید می‌کند که حرکت و جایگاه خانواده‌ها باید حفظ شود و والدین مهم‌ترین نقش را در تربیت دینی فرزندان ایفا می‌کنند. (راحی ۱۳۸۹ ص ۷) بنابراین اولین اصلی که والدین و مربیان باید به آن اهتمام جدی داشته باشند، تربیت دینی است در فرهنگ رضوی که سدی محکم در برابر هجمه جنگ نرم و ناتوی فرهنگی خواهد بود.

بیان مساله

امروزه، با از سکه افتادن آموزه‌های ضد دین و به بن بست رسیدن مکاتب دست ساخته بشر، بیش از هر زمان دیگر انسان با وقوف به ناتوانی سیستم‌های لائیک از حل معضلات پیچیده جامعه جهانی، راه نجات خود را در پناه بردن به دامان آموزه‌های دینی می‌بیند. جان کین دانشمند انگلیسی طی سفری به کشور ترکیه در مصاحبه با یکی از نشریات این کشور به واقعیت مذکور چنین اشاره می‌کند: «سیستم حکومتی در غرب به افلاس افتاده است و لائیسزم نیز نتوانسته روح تشنه انسان‌ها را سیراب کند.» وی با انتقاد شدید از آنچه اضافه نمود: «هنگامی که نتیجه ضرورت کشتن خدا را در غرب طرح کرده لائیسزم به بالاترین حد قدرت خود رسیده بود. اما امروز می‌بینیم که در جوامع غربی حیات دینی مجدداً مطرح می‌شود. دین در عرصه اجتماعی کاربرد خود را نشان می‌دهد. (نشریه، ینه یوزیل، چاپ ترکیه ۱۸/ می ۱۹۹۷)

پژوهش‌های امروزه رابطه مستقیم میان اعتقادهای دینی و سلامت جسم و روان را تأیید می‌نمایند و بر ارتباط تعهدات مذهبی در استحکام شالوده نهاد خانواده تأکید نموده و بر تأثیر مثبت اعتقادهای دینی و مذهبی در حفظ زیست و کنترل تبعات توسعه‌ی عنان گسیخته غربی صحنه می‌گذارد. برخی از پژوهش‌گران ضمن توصیه مراکز آموزشی به تعلیم دینی و

اجتماعی مورد انتظار، به عنوان بزرگسال، عملکرد صحیحی داشته باشد (اکبرزاده، ۱۳۷۶).

جیمز^۱ هویت شخصی را مفهومی می‌داند که فرد از خود به عنوان یک شخص دارد و این مفهوم ناشی از تجربه تداوم و تمایز است؛ یعنی خود در طی زمان یکسان باقی می‌ماند و در عین حال از دیگران متمایز است (محسنی، ۱۳۷۵).

روش تحقیق

روش پژوهش، توصیفی از نوع همبستگی است. جامعه تحقیق، دانش آموزان دوره پیش دبستانی و مربیان آنها بودند که در سال تحصیلی ۹۷-۹۶ به تحصیل اشتغال داشتند که با توجه به آمار دریافت شده ۱۸۷ نفر بودند. با توجه به فرمول محاسبه حجم نمونه آماری کرجس و مورگان (۱۹۷۰) برای جامعه‌ای به حجم ۱۸۷ نفر، نمونه‌ای به حجم ۱۲۰ نفر لازم است ولی به دلیل طولانی و وقت‌گیر بودن پرسشنامه ۱۶ عاملی کتل، موفق به گردآوری پاسخنامه‌های ۱۲۰ نفر شدیم که این تعداد را به روش تصادفی انتخاب کرده بودیم. آزمون گسترش یافته عینی پایگاه هویت من - تجدیدنظر دوم^۲ این آزمون نخستین بار توسط مارسیا تدوین شد و دو بار مورد تجدید نظر قرار گرفته است که فرم حاصل، تجدید نظر دوم (تجدید نظر نهایی) آن است. مطالعات انجام شده در مجموع، ضریب پایایی ۰/۷۸ را نشان می‌دهند که پایایی قابل قبولی است. آزمون شخصیتی ۱۶ عاملی کتل (16PF) این آزمون آخرین بار در دانشکده علوم تربیتی دانشگاه فردوسی مشهد زیر نظر آقای طالبیان شریف مورد مطالعه قرار گرفته و پایایی ۰/۸۰ را با استفاده از آلفای کرانباخ به ست آورده است. در این تحقیق به آزمودنی‌ها دو پرسشنامه پایگاه هویت و پرسشنامه شخصیتی ۱۶ عاملی کتل ارائه گردید. پس از جمع‌آوری پاسخنامه‌ها و نمره‌گذاری، داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS-10 مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. در مورد فرضیه اصلی پژوهش از ضریب همبستگی پیرسون و آزمون t برای مقایسه میانگین‌های مستقل و در مورد فرضیه‌های فرعی از آزمون معناداری t و آزمونهای تعقیبی توکی و LSD استفاده شده است.

مبانی نظری پژوهش

هویت

هویت یا کیستی به مجموعه نگرش‌ها، ویژگی‌ها و روحیات فرد و آنچه وی را از دیگران متمایز می‌کند، گفته می‌شود. (گیدنز، ۱۳۷۸، ۱۱۱)

دستیابی^۳

دستیابی به هویت از نظر رشدی پیشرفته‌ترین پایگاه است. فردی که در این حلقه قرار می‌گیرد دوره‌ای از

مذهبی بر تأثیر مثبت تعالیم مذهبی بر روند فراگیری دروس در این مراکز و محیط‌های تحصیلی پای می‌فشارند. در میان اندیشمندان غربی از کسانی که به اهمیت مطالعات مذهبی تصریح نموده است، می‌توان به بنیامین راش (۱۷۴۵-۱۸۱۳) پدر روان پزشکی آمریکا اشاره کرد. وی معتقد بود «مذهب آن قدر برای پرورش سلامت روح آدمی اهمیت دارد که هوا برای تنفس»

«جیمز، یونگ، فرانکل، فروم و ... نیز از دیگر اندیشمندان غربی هستند که هر کدام به نوبه خود اهمیت رفتارها و اعتقادات مذهبی را یاد آور شده اند.»

«پرفسور ولفگاگ نیز در این زمینه با اشاره به تجربیات ارزشمند و در خود توجه فریدریک و ویلهلم فویستر (۱۸۶۹-۱۹۶۶) استاد کرسی فلسفه زوربخ (۱۸۹۷-۱۹۱۳) اظهار می‌دارد: فویستر عملاً نشان داد که هر نوع تلاش و تدبیر و برنامه ریزی علمی و تجربی برای تربیت اخلاقی جوانان در یک نظام برنامه ریزی برون مذهب کاری بی‌بهره و بی نتیجه است. وی تا پایان عمر خود بر این اعتقاد باقی مانده که پرورش صحیح منش و شخصیت نوجوانان تنها در یک نظام منسجم عقیدتی و مذهبی به ثمر می‌رسد.» (حاجتی ۱۳۹۰ ص ۱۲۹)

مفهوم هویت (خود) با کلمات دقیق قابل تعریف نیست و تا حدی مبهم می‌باشد. هویت شامل تداوم و ثباتی است که مشخص کننده افراد است، علیرغم تغییراتی که در زمان پیدا می‌کنند و نقشه‌هایی که در هر مرحله از زندگی به عهده می‌گیرند. در جریان رشد، فرد مراحل را پشت سر گذاشته که جدا از هم نبوده‌اند. در هر مرحله دارای هویتی بوده و بین هویت‌های مراحل مختلف ارتباطی وجود داشته است. اما این هویت‌ها همیشه از نوع آزمایشی بوده‌اند زیرا هر یک در مرحله شدن بودند ولی حالا زمان بودن رسیده است (اکبرزاده، ۱۳۷۶).

مفهوم هویت که اریکسون عنوان می‌نماید تاکید بر این مساله دارد که مراحل رشد هر یک به طور مجزا در درون خود پایان نمی‌یابد، بلکه به هم پیوسته و وابسته بوده، مراحل در جهت رشد فرد به عنوان فردی کامل و خودکفا می‌باشد که در زندگی لیاقت ایفای نقش یک بزرگسال را داشته و بتواند در نظام اجتماعی که در آن زندگی می‌کند، به اصطلاح جابجفتد. تکامل فقط از طریق گذشتن بدون بحران از مراحل پی‌درپی رشد روانی - جنسی حاصل نمی‌شود، بلکه بستگی به سازمان‌دهی مجدد و مداوم در طی جریان رشد دارد و آنگاه در دوره نوجوانی، نوبت به تکامل مجددی می‌رسد که انتقال از وابستگی کودکی را به مسوولیت بزرگسالی میسر می‌نماید. در این مورد نه فقط سازمان‌دهی داخلی مورد نظر است، بلکه این موضوع حائز اهمیت است که چگونه این سازمان به فرد اجازه می‌دهد که در اجتماع و نظام‌های داخلی آن در نقش‌های

3 identity adirement

1 James

2 Extend objective measure of Ego Identity status 2nd

ساختارهای هویت سختی است که در مواجه شدن با موقعیتهای جدید زندگی نفوذناپذیر است. اطمینان و امنیت، پاداش این افراد است. برای اینکه انتظار پیروی از نقشهای از پیش تعیین شده را برآورده ساخته‌اند. این افراد به ندرت به درمان رجوع می‌کنند، مگر هنگامی که رویدادهای خارجی آنها را مجبور به ارزیابی مجدد عقاید و اهداف بررسی نشده گذشته‌شان کند یا هنگامی که این عقاید تهدید می‌شوند. این افراد در برابر شرایط محیطی متقاضی سازگاری جدید، بسیار آسیب پذیرند و نیز تصمیماتی که بسیاری از نوجوانان این پایگاه از آن اجتناب می‌کنند (به دلیل ترس از دست دادن تایید)، ممکن است باعث کاهش عملکردهای دوران بزرگسالی و محدود کردن امکان رشد شود. محیط تربیتی که از جستجوی دوباره جایگزین‌های شغل و ایدئولوژیک حمایت می‌کند و به تعندهای نابالغ پاداش نمی‌دهد، می‌تواند در خدمت رشد افراد این پایگاه قرار گیرد (کروگر، ۱۹۹۶، ص ۴۵).

پراکندگی^۲

پراکندگی هویت از نظر رشدی پایگاه، دارای کمترین پیشرفت است و پایگاه فردی است که به هیچ وجه جهت معینی در زندگی خود متعهد نشده باشد. اگر در گذشته دوره‌ای از بحران را تجربه کرده باشد، بدون آن که در پی آن تعهدی را ایجاد کرده باشد، او در مورد هیچ چیز تصمیم نگرفته است. او به موضوعات ایدئولوژیک بی‌علاقه است یا یک رویکرد درهم‌وبرهم دارد که در آن یک نظریه همانقدر خوب است که نظریات دیگر و او جرات آن را ندارد که از میان این دو نماهای متعدد یکی را برگزیند (مارسیا، ۱۹۷۶، ۱۹۹۴؛ به نقل از کروگر، ۱۳۷۸).

عوامل موثر بر شکل‌گیری هویت

رشد هویت نوجوانی تحت عوامل مختلفی است که چند مورد مهم‌تر را می‌توان به شرح زیر نام برد:

- ۱- رشد شناختی
- ۲- عوامل مربوط به والدین و چگونگی ارتباط آنها با فرزند
- ۳- عوامل مربوط به مدرسه و تحصیلات تکمیلی
- ۴- عوامل اجتماعی - فرهنگی، شاید بتوان گفت بیشتر از سایر موارد در رشد هویت موثر است.
- ۵- ترتیب تولد و فاصله سنی فرزندان در خانواده
- ۶- رفتار نوجوان و تاثیر آن بر واکنش اطرافیان
- ۷- گفتگو در جریان تعارضات، که باعث کسب اطلاعات بیشتر نوجوان و رشد تفکر انتزاعی و معرفی خود به عنوان یک فرد متفاوت به بزرگسالان می‌شود.

جستجوی جایگزین‌های هویت را پشت سر گذاشته و تعندهای به خوبی تعریف شده‌ای را ایجاد کرده است. او به طور جدی انتخابهای شغلی متعددی را در نظر گرفته و با توجه به شرایط خودش تصمیم‌گیری کرده است؛ اگرچه انتخاب نهایی او می‌تواند شکل تبدیل‌یافته‌ای از خواسته‌های والدین او باشد.

در زمینه ایدئولوژی، عقاید گذشته‌اش را مجدداً ارزیابی می‌کند و به راه‌حل می‌رسد که او را آماده عمل می‌کند. به طور کلی اگر در معرض تغییرات ناگهانی محیط قرار گیرد، خود را نمی‌بازد. قدرت انعطاف، توصیف‌کننده روش این افراد با جهان است. آنان متفکر و درون‌نگر هستند و تحت تاثیر استرس، از نظر شناختی عملکرد بسیار خوبی دارند. آنان حس شوخ‌طبعی دارند و پذیرای تجارب جدید هستند.

مارسیا هویت دستیابی را تقریباً شامل رویارویی با بحران‌های شخصی و تصمیم‌گیری متفکرانه می‌داند. فرد نسبت به انتخابهای گوناگون و دشواری که زندگی برایش فراهم نموده، آگاه می‌گردد و این تقریباً رسیدن به میان‌واگرایی است که پیازه مطرح می‌نماید. اریکسون (۱۹۹۵) در مورد این پایگاه هویت واضح‌ترین تعریف را می‌نماید:

«هنگامی که فرد بتواند بین تصویری که از یگانگی و ثبات درونی خود دارد و آن تصویری که دیگران از یگانگی و ثبات وی دارند هماهنگی ایجاد کند، اعتمادبه‌نفس حاصل می‌گردد».

تعلیق^۱

این پایگاه پیش‌درآمدی به دستیابی هویت است. فردی که در پایگاه هویت تعلیق قرار دارد در حال گذراندن دوره‌ای از جستجو (بحران) است. تعندهایی به شکل نسبتاً مهم دارد. این نوع هویت نتیجه تصمیم‌گیری سنجیده یا تعلیق می‌باشد که فرد به خود فرصتی می‌دهد تا از فشار ناشی از مدرسه، دانشگاه یا اولین شغل تا حدی خلاص یابد و طی آن خود را در تجارب بیازماید تا به شناخت عمیقی در مورد خود برسد. این فرد کوشش فعالی برای ایجاد تعهد دارد و سعی دارد که بین منابع گوناگون هویت هماهنگی و همخوانی ایجاد کند. این نوجوانان ظاهری، گاه گیج و سردرگم دارند که حاکی از دلمشغولی حیاتی و منازعه درونی‌اش با پرسشهایی است که در بعضی مواقع به نظر می‌رسد برایش غیر قابل حل است. مارسیا تصویر منش آنها را به دو صورت نشان می‌دهد: بعضی از آنان ممکن است در منازعه هویتشان برانگیخته و مضطرب باشند و سایرین بسیار متفکرند. آنان تقاضای هم‌نوازی را به آسانی اجابت نمی‌کنند و احساس پایداری از عزت‌نفس دارند.

ممانعت^۲

این افراد در عقاید خود راسخ هستند و از هر نوع جستجوی جدی اجتناب می‌کنند. پیامد آن شکل‌گیری

داده‌اند. یک گروه آنهایی هستند که با روش و بینشی کلینیکی به نظریه‌پردازی درباره صفت^۶ پرداخته‌ان و گروه دیگر آنهایی که روشهای آزمایشی و آمای (مثل تحلیل عوامل) را اساس دستیابی به تئوری صفات دانسته‌اند.

برجسته‌ترین نظریه‌پرداز در زمینه تئوری صفات، ریموند کتل^۷ است که از طریق روشهای آماری به صفات دست یافته است. کتل صفت را یک ساختار روانی^۸ می‌داند که از مشاهده رفتار خاص انسان حاصل می‌شود و مسول نظم و تداوم رفتار است.

مهم ترین روش های تربیتی عبارتند از:

۱- **محبت:** یکی از مهم ترین و بادوان ترین روش در تربیت دینی به حساب می‌آید. نگرش مثبت فرزندان نسبت به مذهب و دین ریشه در مهر و محبت والدین دارد.

۲- **روش الگوپذیری:** چون پدران و مادران برای کودکان مقدس هستند و از طرفی کودکان از والدین الگو و سرمشق می‌گیرند. نیاز است والدین خود نمونه‌ای کامل از رفتارهای دینی باشند تا در ذهن و جان کودک نقش ببندد.

۳- **روش معرفتی (آموزش یادگیری):** کنجکاوی و دانستن که امری فطری است در همه وجود دارد. سعی کنیم زمینه رشد، آگاهی و شناخت و کسب معرفت را در کودکان فراهم آوریم. چون قلب کودک پذیرای هر نو آموزش و معرفتی است. اولیا باید با توجه به ظرفیت ذهنی کودک به او آموزش بدهند و به سئوالات مذهبی او با استدلال و منطق پاسخ دهند.

۴- **روش شرطی:** روان شناسان معتقدند که بین محرک و پاسخ، هرگاه پیوند ایجاد و نهادینه شود یادگیری صورت گرفته و بر این اساس هر گاه مراسم مذهبی و شعائر دینی هم زمان با امور خوشایند در نظر کودکان انجام گیرد علاقه مندی آنان افزایش می‌یابد.

۵- **ایجاد رغبت و جاذبه های غیر مستقیم:** با در نظر گرفتن بهترین جای منزل و اتاق برای اقامه نماز و اهدای سجاده و مهر و تسبیح و عطرها معنوی برای این فریضه دینی، خاطره خوش و آراستگی را در ذهن او تداعی می‌کند.

۶- **روش تلقین:** از عالی ترین کلمات در اوج عظمت و شور معنوی استفاده شود و عظمت اعمال دینی و نماز بیان شود.

۷- **روش اقتدار:** با لحن محترمانه و از روی محبت، اما در عین حال محکم و متین فرزندان را به رعایت مسائل دینی و انجام فرایض دینی رهنمون کنیم. طبق فرمایش حضرت علی (ع) از سن ۷ سالگی باید بچه را به خواندن نماز امر کرد.

۸- خیال‌پردازی نوجوان، منبع دیگری برای ایفای نقش‌ها و رفتارهای آنان است.

سابقه پژوهش در خارج و داخل از کشور

از زمانی که ماریسا در سال ۱۹۹۶ مفهوم هویت من اریکسون را تحت عنوان پایگاه هویت من عملیاتی کرده است، تحقیقات بسیار زیادی در کشورهای مختلف در این زمینه انجام شده است. در این تحقیقات پایگاههای هویت از جوانب گوناگونی همچون متغیرهای شخصیتی، شناختی، رشد روانشناختی، اخلاق و مذهب، ادراکات اجتماعی، متغیرهای جمعیت‌شناختی، عوامل خانوادگی، مسائل آسیب‌شناختی و مباحث و مشکلات رفتاری و رابطه‌ای که پایگاه هویت با این متغیرها دارد ارزیابی شده است. همچنین نحوه شکل‌گیری هویت در فرایند رشد و متغیرهایی که در فرایند رشد هویت، از پایگاههای نابالغ هویت به سوی دستیابی به هویت تاثیر می‌گذارند، بررسی شده است. در اینجا به دلیل زیادی مطالب، فقط تحقیقات مربوط به موضوع تحقیق (ارتباط ویژگیهای شخصیتی و پایگاه هویت) را می‌آوریم.

در مطالعه‌ای که کلسنی و دالینجر (۱۹۹۳) انجام دادند، رابطه پنج عامل بزرگ شخصیت (روان‌نژندی‌خویی^۱، برونگرایی^۲، پذیرای تجربه بودن^۳، سازش‌پذیری^۴، و وجدان‌پذیری^۵) و پایگاههای هویت ایدئولوژیک و بین‌فردی را بررسی کردند. نتایج این مطالعه برای بعد ایدئولوژیک نشان داد که آزمودنیهای ممانعت در پذیرای تجربه بودن پایین هستند. آزمودنیهای پراکندگی در وجدان‌گرایی پایین هستند و آزمودنیهای دست‌بافته به هوی به‌گونه‌ای مشخص برونگرا هستند.

در ایران هم چندین تحقیق در زمینه هویت انجام گرفته است. نتیجه یکی از تحقیقات بیانگر این است که افراد فاقد تعهد به هویت ایدئولوژیک (تعلیق و پراکندگی) به طور معناداری اضطراب بیشتری از افراد متعهد به هویت (دستیابی و ممانعت) و در بعد بین‌فردی افراد واقع در پایگاه تعلیق، به طور معناداری اضطراب بیشتری را تجربه می‌کنند. در پژوهش دیگری این نتیجه به دست آمد که بین میزان عزت‌نفس و پایگاه هویت دستیابی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد و این رابطه در مورد پایگاههای هویت تعلیق و پراکندگی منفی بود.

شخصیت

این نظریه که شخصیت و رفتار انسان نتیجه مجموعه‌ای از صفات مختلف است از قدیم بوده است، لیکن در زمان معاصر دو گروه برای آن اهمیت قائل شده و آن را توسعه

5 conseienstiousness

6 trait

7 Raymond. B. Catell

8 mental structure

1 neurotism

2 extrovertion

3 opennesssto expaience

4 agreeableness

۲- بین پایگاههای هویت و وضعیت تاهل مریدان پیش دبستانی رابطه معنادار وجود دارد.

۳- بین پایگاههای هویت و رشد تحصیلی دانش آموزان پیش دبستانی رابطه معنادار وجود دارد.

یافته ها

برای آزمون فرضیه اصلی از ضریب همبستگی پیرسون و آزمون معناداری t برای گروههای مستقل استفاده شد.

الف) نتایج همبستگی متغیرها (۱۶ عامل شخصیتی و ۴ پایگاه هویت و تربیت اخلاقی) را در یک ماتریس ۱۶×۴ ارائه کرده ایم.

۸- **روش تکرار و مداومت:** والدین با تکرار و مداومت در اعمال مذهبی می توانند فرزندان را دین پرور و تربیت پذیر مکتب قرآن در آورند. (سادات نجومی ۱۳۹۰ ص ۲۳)

فرضیه های تحقیق

فرضیه اصلی

بین ویژگیهای شخصیتی و پایگاه هویتی با تربیت اخلاقی دانش آموزان دوره پیش دبستانی شهرستان دلفان رابطه معنادار وجود دارد.

فرضیه های فرعی

۱- بین پایگاههای هویت و تربیت تولد رابطه معنادار وجود دارد.

عوامل شخصیتی و تربیت اخلاقی	پایگاه هویت	پراکندگی	ممانعت	تعلیق	دستیابی
A		*			
B		*			
C		**	**	*	**
E					
F					*
G		**			**
H		**	*		**
I					
L					
M				*	
N					
O		*	*	**	
Q1					
Q2					
Q3					
Q4				**	

یافته های حاصل از جدول نشان می دهد که:

۱- عوامل A (تعاملات اجتماعی)، B (استدلال انتزاعی)، C (پایداری هیجانی) و G (وجدان گرایی و تطابق با محیط) با پایگاه هویت پراکندگی رابطه معنادار منفی دارند. بدین معنی که افرادی که نمرات پایینی در این عوامل کسب می کنند احتمال اینکه در وضعیت پایگاه هویت پراکندگی قرار گیرند، بیشتر است. این افراد عموماً کسانی هستند که خونگرم و معاشرتی نبوده، بیشتر به طور عینی استدلال می کنند؛ اضطراب خود را به راحتی کنترل نکرده و با محیط به راحتی سازگار نمی شوند.

۲- پایگاه هویت دستیابی با عوامل C (پایداری هیجانی)، F (برونگرایی)، G (سازگاری و وجدان گرایی) و H (جسارت و جرات مندی) رابطه معنادار مثبت دارد. این یافته بیانگر این است که افرادی که نمرات بالایی در این عوامل کسب می کنند و به طور معنی داری برونگرا بوده و با محیط به راحتی سازگار می شوند، هیجانات خود را به راحتی کنترل می کنند و با شهامت و جرات مند هستند، به احتمال زیاد در پایگاه هویت دستیابی قرار می گیرند.

۳- پایگاههای هویت ممانعت با عوامل C و H رابطه معنادار منفی و با عامل O (بیمناکی) رابطه معنادار مثبت دارد. این یافته بدنی معنی است که آزمودنی هایی که کمتر قادر به کنترل هیجانات خود بوده، از جسارت و انرژی کمتری برخوردارند و به نظر دیگران بیشتر بها می دهند به احتمال زیاد در این پایگاه قرار می گیرند.

۴- پایگاه هویت تعلیق با عوامل C (پایداری هیجانی)، M (تخیلی و خلاقیت) رابطه معنادار منفی و با عوامل O (اهمیت نظر دیگران) و Q4 (میزان تنش) رابطه معنادار مثبت دارد. این یافته بیانگر این است که آزمودنی هایی که کمتر قادر به کنترل هیجانات خود بوده و از خلاقیت کمتری برخوردارند، به نظر

۱- عوامل A (تعاملات اجتماعی)، B (استدلال انتزاعی)، C (پایداری هیجانی) و G (وجدان گرایی و تطابق با محیط) با پایگاه هویت پراکندگی رابطه معنادار منفی دارند. بدین معنی که افرادی که نمرات پایینی در این عوامل کسب می کنند احتمال اینکه در وضعیت پایگاه هویت پراکندگی قرار گیرند، بیشتر است. این افراد عموماً کسانی هستند که خونگرم و معاشرتی نبوده، بیشتر به طور عینی استدلال می کنند؛ اضطراب خود را به راحتی کنترل نکرده و با محیط به راحتی سازگار نمی شوند.

۲- پایگاه هویت دستیابی با عوامل C (پایداری هیجانی)، F (برونگرایی)، G (سازگاری و وجدان گرایی) و H (جسارت و جرات مندی) رابطه معنادار مثبت دارد. این یافته بیانگر این است که افرادی که نمرات بالایی در این عوامل کسب می کنند و به طور معنی داری برونگرا بوده و با محیط به راحتی سازگار می شوند، هیجانات خود را به راحتی کنترل می کنند و با شهامت و جرات مند هستند، به احتمال زیاد در پایگاه هویت دستیابی قرار می گیرند.

۳- پایگاههای هویت ممانعت با عوامل C و H رابطه معنادار منفی و با عامل O (بیمناکی) رابطه معنادار مثبت دارد. این یافته بدنی معنی است که آزمودنی هایی که کمتر قادر به کنترل هیجانات خود بوده، از جسارت و انرژی کمتری برخوردارند و به نظر دیگران بیشتر بها می دهند به احتمال زیاد در این پایگاه قرار می گیرند.

۴- پایگاه هویت تعلیق با عوامل C (پایداری هیجانی)، M (تخیلی و خلاقیت) رابطه معنادار منفی و با عوامل O (اهمیت نظر دیگران) و Q4 (میزان تنش) رابطه معنادار مثبت دارد. این یافته بیانگر این است که آزمودنی هایی که کمتر قادر به کنترل هیجانات خود بوده و از خلاقیت کمتری برخوردارند، به نظر

نمرات ۳-۲-۱) با استفاده از آزمون معناداری t برای گروههای مستقل مورد مقایسه قرار گرفتند که نتایج آن در جدول بعد آورده شده است.

دیگران بیشتر بها می دهند و تنش بیشتری را تجربه می کنند احتمال قوی تری وجود دارد که در این پایگاه قرار گیرند. (ب) در قسمت مقایسه میانگین ها، میانگین نمرات پایگاههای هویت آزمودنی های دو گروه بالا (نمرات ۱۰-۹-۸) و گروه پایین

پایگاههای هویت		پراکندگی		ممانعت		دستیابی		تعلیق	
عوامل	شخصیت	S	M	S	M	S	M	S	M
	با تربیت اخلاقی	۱	۴۸/۶۲	۱۲/۸۵					
A	۳	۴۲/۸۷	۱۰/۳۴						
B	۱	۴۸/۹۵	۱۲/۷۶						
	۳	۴۴/۰۶	۱۰/۴۹						
C	۱	۵۱/۸۷	۱۲/۵۰	۴۶/۸۱	۱۱/۸۰	۶۱/۷۵	۱۲/۷۴	۶۵	۱۰/۰۶
	۳	۴۰/۸۲	۹/۴۷	۳۸/۰۷	۱۱/۱۵	۷۱/۷۱	۹/۷۵	۵۹/۸۴	۸/۶۱
E	۱								
	۳								
F	۱	۴۹/۳۳	۱۰/۹۸	۶۳/۴۰	۱۲/۶۱				
	۳	۴۳/۹۷	۱۰/۶۴	۷۰/۹۵	۱۰/۴۷				
G	۱	۵۰/۲۰	۱۳/۱۳	۶۳/۳۴	۱۱/۶۸				
	۳	۴۲/۲۵	۱۰/۲۷	۷۰/۲۷	۱۲/۱۵				
H	۱	۵۱/۳۹	۱۱/۳۰	۶۳/۱۹	۱۲/۲۰				
	۳	۴۲/۱۱	۱۰/۶۸	۷۱/۱۳	۱۲/۲۲				
I	۱								
	۳								
L	۱								
	۳								
M	۱								
	۳								
N	۱								
	۳								
O	۱								
	۳								
Q1	۱								
	۳								
Q2	۱								
	۳								
Q3	۱	۴۸/۶۵	۱۲/۵۱	۶۳/۸۰	۱۲/۸۴				
	۳	۴۲/۴۶	۱۰/۱۱	۷۱/۰۹	۱۰/۰۸				
Q4	۱	۴۲/۷۵	۱۱/۶۰						
	۳	۴۸/۲۹	۱۲/۱۲						

۸-۹) کسب کرده اند، به طور معناداری متفاوت است و این میانگین در گروه پایین همه عوامل به جز Q4 بیشتر است. این یافته، یافته های پیشین را تایید می کند بدین معنی که آزمودنی های واقع در پایگاه هویت پراکندگی، تعاملات اجتماعی، سازگاری و جرات مندی انرژی کمی داشته، به طور

یافته های حاصل از این جدول نشانگر این است که:

۱- میانگین نمرات پایگاه هویت پراکندگی آزمودنی هایی که در عوامل A (میزان تعاملات اجتماعی)، B (استدلال انتزاعی)، F (برون گرایی)، G (تطابق با محیط و وجدان گرایی)، H (جرات مندی) و Q3 (خودنظمی و کنترل اضطراب) نمرات پایین (۳-۲-۱) و در عامل Q4 (میزان تنش) نمرات بالا (۱۰-)

برای تایید این فرضیه، میانگین نمرات پایگاههای هویت مربیان متاهلین و مجردین با استفاده از آزمون معناداری t برای گروههای مستقل مقایسه شده است. نتایج تحلیل نشان می دهد که فقط اختلاف میانگین این دو گروه در پایگاه هویت پراکندگی معنادار است به طوری که نمرات افراد مجرد در پایگاه هویت پراکندگی، بیشتر از افراد متاهل است.

فرضیه سوم: مبتنی بر وجود رابطه معنادار بین رشته تحصیلی و پایگاه هویت است.

این فرضیه نیز با استفاده از آزمون تعقیبی LSD آزمون شده است. نتایج نشان می دهد که فقط میانگین نمرات پایگاه هویت پراکندگی در رشته های روانشناسی و علوم تربیتی به طور معناداری متفاوت بود، به طوری که میانگین نمرات افراد پایگاه هویت پراکندگی رشته علوم تربیتی بیشتر از رشته روانشناسی است.

بحث و نتیجه گیری

پدر و مادر و اهل خانه اگر در رفتارهای خود، به راست گویی، صداقت، عفاف و حجاب، صبر و پایداری و توجه به حساسیت نسبت به اوقات نماز، ارج بنهند و در عملکردهای خود ثابت قدم باشند، تأثیرگذاری و درون سازی گفتار و رفتارشان به مراتب بیش تر از زمانی است که تنها با گفتار و یا اجبار فرزندان خویش را به کارهای مذهبی وادار سازند، در حالی که خود در عمل سهل انگاری می کنند. لحظه های حساس و پرجاذبه ی رفتار پدر و مادر در ایجاد فضای دوستانه، صمیمی و دل نشین عاطفی در مواجهه با فرزندان سبب می گردد که آنان بدون زحمت رفتار مورد علاقه ی خود را مورد توجه و تقلید آگانه قرار دهند. پدر و مادر و اعضای خانواده اگر توجه داشته باشند که در خانه، سفر و گردش، در مهمانی و یا در حین کار و به طور کلی در هر موقعیتی به اصول و احکام دینی پای بند باشند و به آن اهمیت دهند در تلقی و نگرش فرزندان نسبت به فرایض دینی تأثیر مضاعف خواهند داشت، به جاست که خانواده ها با الهام از فرهنگ غنی اسلام و احکام و تعالیم آن به تربیت صحیح فرزندان بپردازند و این جز از طریق عمل صالح و تأدیب به آداب شریعت و پرهیز از عوامل غفلت زا میسر نخواهد شد. اگر تربیت صحیح باشد و اساسی و ریشه ای باشد، مطمئناً اثرات مخرب ناتوی فرهنگی در این گروه تربیت شده بسیار ناچیز خواهد بود و می تواند در برابر تند بادهای مختلف فرهنگی و اجتماعی مقاومت کند و از مسیر صحیح زندگی خارج نشود.

عینی استدلال می کنند، درون گرا هستند، قادر به کنترل اضطراب خود نبوده و تنش بیشتری را تجربه می کنند.

۲- میانگین نمرات پایگاه هویت دستیابی آزمودنیهایی که در عوامل G (سازگاری و وجدان گرایی)، F (برون گرایی)، H (جرات مندی) و $Q3$ (خودنظمی) نمرات بالا گرفتند به طور معناداری بالاتر از آزمودنی هایی است که در این عوامل نمرات پایین کسب کردند. این یافته بیانگر این است که آزمودنی های دست یافته به هویت سازگار، برون گرا و صبور و پرنرژی بوده و به راحتی اضطراب خود را کنترل می کنند.

۳- میانگین نمرات پایگاه هویت ممانعت آزمودنی هایی که در عامل C (پایداری هیجانی) نمرات پایین گرفته اند به طور معناداری از آزمودنی های گروه بالا بیشتر است. این یافته بدین معنی است که آزمودنی های پایگاه هویت ممانعت به راحتی قادر به کنترل اضطراب خود نیستند.

۴- میانگین نمرات پایگاه هویت تعلیق آزمودنی هایی که در عوامل C (پایداری هیجانی) و M (تخیل و خلاقیت) نمرات پایین و در عوامل O (اهمیت نظر دیگران) و $Q4$ (میزان تنش) نمرات بالا کسب کرده اند، به طور معناداری بیشتر از آزمودنی هایی است که در عوامل C و M نمرات بالا و در عوامل O و $Q4$ نمرات پایین کسب کرده اند. این یافته بدین معنی است که آزمودنی های واقع در این پایگاه هویت، افراد اخلاقی نبوده و به راحتی قادر به کنترل اضطراب خود نیستند، به نظر دیگران بهای زیادی می دهند و میزان تنش بیشتری را تجربه می کنند.

فرضیات فرعی

فرضیه اول: بین پایگاههای هویت و ترتیب تولد رابطه معنادار وجود دارد.

این فرضیه با استفاده از آزمون تعقیبی LSD آزمون شده است. نتایج آزمون نشان می دهد که بین نمرات فرزندان اول و غیره در پایگاههای هویت پراکندگی، دستیابی و ممانعت تفاوت معنادار وجود دارد و نمرات فرزندان اول در پایگاه هویت دستیابی بالاتر و در پایگاههای هویت ممانعت و پراکندگی پایین تر از فرزندان غیره است. با توجه به این معناداری اختلاف نمرات، می توان نتیجه گرفت که فرزندان اول وضعیت بهتری در پایگاه هویت کسب می کنند.

فرضیه دوم: بیانگر وجود رابطه معنادار بین وضعیت تاهل مربیان پیش دبستانی و پایگاه هویت است.

اهمیت نظر دیگران (O) نمرات بالا کسب کردند. این نتایج با تصویری که مارسیا از منش این افراد نشان می‌دهد مبنی بر اینکه بعضی از آنان ممکن است در منازعه هویتشان برانگیخته و مضطرب باشند، هماهنگ است. به طور کلی چون افراد واقع در این پایگاه در حال تجربه بحران هویت هستند، درجاتی از اضطراب را تحمل کرده و در مسیر یافتن پرششهایشان به نظر دیگران تا حدی بها می‌دهند.

وجود رابطه معنادار منفی بین پایگاه هویت ممانعت و عوامل پایداری هیجانی، مخاطره‌طلبی و جرات‌مندی و رابطه مثبت با بیمناکی (O) موید تحقیق کلسنی و دالینجر (۱۹۹۳) مبنی بر آزمودنی‌های پایگاه ممانعت در تجربه‌پذیری نمرات پایین می‌کنند و تعاریف این پایگاه مبنی بر نفوذناپذیری و آسیب‌پذیری این افراد و نظرات مارسیا (۱۹۹۳) و کروگر (۱۹۹۶) مبنی بر اینکه افراد این پایگاه به خاطر ترس از طرد شدن و از دست دادن تایید دیگران از تصمیم‌گیری اجتناب می‌کنند، می‌باشد.

وجود تفاوت معنادار در میانگین نمرات پایگاه هویت دستیابی، ممانعت و پراکندگی فرزندان اول و فرزندان دیگر با اعتقاد بوتان (۱۹۹۳) مبنی بر تاثیر ترتیب تولد بر رشد هویت همخوان است. بوتان معتقد است فاصله سنی بچه‌ها باعث می‌شود که نه‌تنها برخورد والدین با آنها متفاوت باشد، بلکه این امر رابطه فرزندان با یکدیگر را نیز تحت تاثیر قرار می‌دهد. توجه زیادی که فرزندان اول از والدین جوان و بی‌تجربه دریافت می‌کنند ممکن است باعث خلیقات رهبری و احساس مسوولیت در آنها شود. معمولا گفته می‌شود نقش فرزند وسط خیلی پراش روشن نیست و فرزند آخر از آزادی بیشتری برخوردار بوده و والدین هم تجربه بیشتری برای پرورش او دارند.

در پژوهش ما، تفاوت معناداری بین افراد مجرد و متاهل در نمرات پایگاه هویت پراکندگی مشاهده شد. تحقیقات بنیون و آدامز (۱۹۸۵) نشان داد که آزمودنی‌های دست‌یافته به هویت در صمیمیت نمرات بالایی کسب کرده و آزمودنی‌های پایگاه تعلیق در یک وضعیت بینابینی قرار دارند. با توجه به اینکه پایگاه هویت دستیابی و پراکندگی همبستگی منفی دارند نتایج تحقیق حاضر می‌تواند درست باشد.

در تحقیقات هیچ یافته‌ای مبتنی بر وجود رابطه بین رشته تحصیلی و پایگاه هویت به دست نیامده است. از این جهت این یافته ما که اختلاف معناداری میان میانگین نمرات پایگاه هویت پراکندگی در آزمودنی‌های در رشته‌های علوم تربیتی و

همانطور که در قسمت نتایج بیان شد، فرضیه اصلی پژوهش تایید شده و رابطه معناداری بین ویژگی‌های شخصیتی و پایگاه‌های هویت و تربیت اخلاقی به دست آمد. یافته‌های پژوهش حاضر همخوانی نزدیکی با تحقیقات کلسنی و دالینجر (۱۹۹۳) دارد. آنان بین ۵ عامل بزرگ شخصیتی (روان‌نژندخوبی، برون‌گرایی، پذیرای تجربه بودن، سازش‌پذیری) و پایگاه هویت رابطه به دست آوردند. در تحقیق آنها آزمودنی‌های ممانعت در تجربه‌پذیری و آزمودنی‌های پایگاه پراکندگی در وجدان‌گرایی پایین بودند، آزمودنی‌های دست‌یافته به هویت به‌گونه‌ای مشخص برون‌گرا بودند. در تحقیق حاضر نیز آزمودنی‌های پراکندگی در وجدان‌گرایی (G) نمرات پایین و آزمودنی‌های پایگاه دستیابی در برون‌گرایی (F) نمرات بالا کسب کردند.

علاوه بر این ما در پژوهش حاضر به نتایج بیشتری دست یافتیم. در این پژوهش آزمودنی‌های پایگاه هویت پراکندگی در تعاملات اجتماعی و ارتباط با دیگران (A)، توانایی استدلال انتزاعی (B)، پایداری هیجانی (C)، برون‌گرایی (F)، جرات‌مندی (H)، خودنظمی (Q3) نمرات پایین و در میزان تنش عصبی نمرات بال دریافت کردند. این نتایج با تحقیقات بایز و کاندلر (۱۹۹۲)، واترمن و بروزونسکی (۱۹۹۲) و آدامز (۱۹۹۹) مبتنی بر تاثیر تفکر انتزاعی بر هویت و عقاید آدامز در مورد همنوایی و پیوستگی زیاد بین اعضای گروه و موقعیتهای اجتماعی و اثر آن بر همانندسازی هویت همخوان است.

نتیجه پژوهش حاضر در مورد ویژگی‌های شخصیتی آزمودنی‌های پایگاه هویت و تربیت اخلاقی دستیابی مانند پایداری هیجانی، برون‌گرایی، وجدان‌گرایی و تطابق با محیط، خودنظمی و کنترل اضطراب، جرات‌مندی، با تعریف اریکسون و از این پایگاه هویت و تحقیقات پراگر^۱ (۱۹۸۳) و کرامر^۲ (۱۹۹۷) و فاروقی و مظلوم‌بیگی (۱۳۷۹) همخوان است.

اریکسون معتقد است که هر گاه فرد بتواند بین تصویری که از یگانگی و ثبات درونی خود دارد و آن تصویری که دیگران از یگانگی و ثبات وی دارند هماهنگی ایجاد کند، اعتمادبه‌نفس حاصل می‌گردد. تحقیقات ذکر شده هم بین این پایگاه هویت و عزت‌نفس رابطه به دست آورده‌اند.

نتایج پژوهش حاضر در مورد پایگاه هویت تعلیق هم با نظریات و تحقیقات همخوان است. آزمودنی‌های پایگاه هویت تعلیق در عوامل تخیل و خلاقیت (M)، پایداری هیجانی (C) نمرات پایین و در عوامل تنش عصبی (Q4) و بیمناکی و

- ۱- بین ویژگیهای شخصیتی و پایگاههای هویت رابطه معنادار وجود دارد.
- ۲- نمرات پایگاه هویت فرزندان با رتبههای تولد مختلف به طور معنی داری متفاوت است.
- ۳- میانگین نمرات پایگاه هویت پراکندگی افراد مجرد از افراد متاهل بیشتر است.

پیشنهادات

- ۱- داشتن منش و دانش تربیتی در مسائل دینی توسط والدین و انتقال آن به فرزندان
- ۲- صبوری اولیا در آموزش نماز و اعمال دینی در فرزندان
- ۳- پرهیز از روش قهرآمیز، اجبار و الزام در انجام فرائض دینی
- ۴- تشویق و ترغیب فرزندان به کنجکاوی و جمع اوری اطلاعات و مطالب راجع به دستورات و مفاهیم دینی در کتب مختلف
- ۵- تهیه کتب و نشریات مناسب که در راستای تقویت گرایش دینی فرزندان باشد و در اختیار خانواده قرار گیرد.

روانشناسی تحصیل می کردند مشاهده شد با تحقیقات گذشته ناهمخوان است. در تحقیق حاضر دانشجویان علوم تربیتی نمرات بالاتری در پایگاه پراکندگی کسب کردند. این یافته را شاید بتوان اینگونه توجیه کرد که دروسی که دانشجویان رشته روانشناسی در طی تحصیل خود می گذرانند به آنها در جستجو و حل بحران هویت کمک می کند.

همچنین نمرات افراد متاهل و مجرد در دو عامل G و O (از ۱۶ عامل) شخصیت کتل تفاوت معناداری به دست آمد. بدین معنی که میانگین افراد متاهل در عامل G بیشتر از افراد مجرد و در عامل O میانگین افراد متاهل کمتر از افراد مجرد بوده است. این مطلب نشانگر این است که افراد متاهل در مقایسه با افراد مجرد، سریع تر و راحت تر با محیط سازگار شده، اعتمادبه نفس بالاتری دارند و به خود متکی هستند. به طور کلی با نظر به یافته های تحقیق می توان چنین نتیجه گرفت که:

منابع

منابع فارسی

- سرمد، زهرا، بازرگان و حجازی، ا. (۱۳۷۶). روشهای تحقیق در علوم رفتاری. تهران: انتشارات آگاه.
- سیف، س؛ کدیور، پ؛ کرمی نوری، ر. و لطف آبادی، ح. (۱۳۷۵). روانشناسی رشد (۱). تهران، سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت).
- کاپلان، ه؛ سادوک، ب؛ گرب، ج. (۱۳۷۵). خلاصه روانپزشکی، ترجمه پورافکاری، تهران: نشر شهراب.
- کارور، ج. اس؛ شی، یر، مایکل، ان. (۱۳۷۵). نظریه های شخصیت، ترجمه احمد رضوانی، انتشارات معاونت فرهنگی آستان قدس، مشهد.
- سیاسی، علی اکبر (۱۳۷۴). نظریه های شخصیت، انتشارات دانشگاه تهران.
- شولتز، دوان و سیدنی شولتز، نظریه های شخصیت، ترجمه سید یحیی سیدمحمدی (۱۳۷۵)، انتشارات دانشگاه آزاد.
- کریمی، یوسف (۱۳۷۸). روانشناسی شخصیت، تهران: نشر ویرایش، چاپ اول.
- محسنی، ن. (۱۳۷۵). ادراک خود از کودکی تا بزرگسالی، تهران: انتشارات بعثت.
- پاشاشریفی، ح. اصول روان سنجی و ارزشیابی.
- مارنات، راهنمای سنجش روانی، جلد اول و دوم.
- شیخ روحانی، سعید (۱۳۷۸). مقایسه میزان اضطراب در پایگاههای هویت در دانشجویان رشته های علوم تربیتی و روان شناسی دانشگاه فردوسی مشهد.
- فاروقی، ح. (۱۳۷۹). بررسی رابطه عزت نفس پایگاههای هویت در دانشجویان دانشگاه فردوسی مشهد.
- بنائیان سفید، محمد (۱۳۸۹) مقاله: رابطه ی تحول و نهاد خانواده در آینه آیات و روایات. ماهنامه: پیوند. شماره ۳۷۴. وزارت آموزش و پرورش
- حاجتی. میر احمد رضا (۱۳۹۰) عصر امام خمینی (ره) قم. ناشر: دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم
- حسینی، عالم (۱۳۸۹) مقاله: بررسی ابعاد تربیت سیره نبوی و چگونگی انتقال آن به جوانان و نوجوانان. فصلنامه: فرهنگیان بسیجی. شماره: ۱۲. ناشر: سازمان بسیج فرهنگیان
- رهبر، الهه (۱۳۸۹) مقاله: خانواده و نقش عملکرد آن در تربیت دینی. ماهنامه: پیوند. شماره: ۳۷۷. ناشر: و.آ.پ
- سادات نجومی. زهرا (۱۳۹۰) مقاله: تربیت دینی کودکان در خانواده. ماهنامه: پیوند شماره ۳۸۱ و ۳۸۲. ناشر: و.آ.پ
- سادات. محمدعلی (۱۳۷۰) اخلاق اسلامی. تهران: ناشر: شرکت چاپ و نشر ایران
- شکوهی یکتا. محسن (۱۳۷۰) تعلیم و تربیت اسلامی. تهران: ناشر: شرکت چاپ و نشر ایران
- صادقی. سید هادی (۱۳۸۹) الگوی راهبری خانواده در آسیب شناسی اجتماعی. ماهنامه: پیوند شماره ۳۷۶. ناشر: و.آ.پ

- Abraham, K. G. (1983); The relation between identity status and locus of control among highschool students; *Journal of Adolescence*; Vol, 30. PP. 257-267.
- Cramer P. (1997); Identity, personality and defence mechanism *Jornal of Research in personality*.
- Cattell, R. B, (1959); Foundations of personality measurement theory in multivariate, Expression in B. M. Bass & I. A. Berg (Eds), objective approaches to personality assessment (PP. 42-63). Princeton, N. J: Van Nostrand.
- Cramer, P. (1995); Identity, narcissism and defence mechanism in late udolecence *Journal of Resarch in personality*.
- Kroger, J. (1996); Identity in a dolesence, *The blance Between self and other*, New York, Rout ledge.
- Read, D; Adams, G. R. & Dobson, W. R. (1984); Ego identity stutus, Personality and social influence style; *Journal of personality and social psychology*; Vol. 40; PP. 169-177.

عباسی اول. کریم (۱۳۸۹) مقاله: نقش دین و باورهای دینی در سلامت روانی فرد و جامعه. ماهنامه: پیوند. شماره: ۳۷۶ ناشر: و.آ.پ

گیلک. عبدالامیر (۱۳۸۶) مقاله: الگو. نقش و کارکردها. فصلنامه: فرهنگیان بسیجی شماره: ۱۲. ناشر: سازمان بسیج فرهنگیان مطهری. مرتضی (۱۳۸۸) یکصد و ده سؤال از استاد مطهری. قم. انتشارات خادم الرضا (ع)

منابع لاتین

- Adams. G. R. (1985); Family correlates of femal adolescents ego-identity development; *journal of Adolescence*; vol 8; PP 69-82
- Adams, G. R; Shea, J. & Fitch, S. A. (1979); toward the development of an ojective assessment of ego-identity status; *Journal of youth and Adolescence*; Vol 8; PP 223-237.

ارجاع: خزایی مهدی، حقیقی مهدی، جوادی معصومه، مرادی فتنه، بررسی رابطه پایگاه هویتی و ویژگی های شخصیتی با تربیت اخلاقی دانش آموزان دوره دوم ابتدایی شهرستان دلفان، *مجله علوم حرکتی و رفتاری*، دوره ۴، شماره ۴، زمستان ۱۴۰۰، صفحات ۳۲۰-۳۰۹.

